

БРОЈ 10 АЕНТА

НАРОД

Рукопис се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодба.

Редакција је у ужици Франковој бр. 20

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

Одговор на подвале

У недељном експозеу о рату рекао је амерички војни министар г. Бекер:

»Рачунајући са превагом у људима и топовима, које би непријатељ могао пренети са западног фронта и чак да евентуално наступи модификација савезничке линије у његову корист, непријатељ добро зна, у колико је то могуће предвидети, да сви његови напори могу имати само локалан успех који ништа не би утицао на свршетак рата. Француска је поднела сву тежину рата за прве две године, док је се Велика Британија спрема.

Од немачког пораза код Вердена, Енглеска је са својим колонијама примила на себе већи део ратног терета, од кога Италија данас такође подноси велики део. Када су Аустро-немици извршили јак притисак на Италију, Француска и Енглеска су се ујединиле да је помажу. Та помоћ траје и данас. То је наша дужност, ако хоћемо да држимо обећање које смо дали у почетку рата, ако хоћемо да овај рат завршимо победом и примимо сву одговорност која нам припада. Ми смо последњи ступили у борбу, а располажемо резервама и људима и механичким снагама. Наше војске стварају резерву за победу.»

Г. Бекер додаје још, да се Немци боје да воде рат у Италији сличан ономе у Русији, и нису изгубили наду да могу изазвати немире у Италији. Али, ма колико била жива ова нова превратна пропаганда, ми имамо вере у морал италијанског народа,

Изгледа да немачкој офанзиви на западу има да претходи јака пропаганда за мир.

Ако пажљиво размотримо данашњу ситуацију, открићемо да ће непријатељ употребити још једном све силе да дође до мира пре наше победе. Немци би хтели да увере свет да је њихова војнички положај такав, да су у стању да диктују и саме услове мира. Они чак

прете да ће, у случају да се њихови услови не приме, пробити савезничку линију. Разне вести о немачким предлозима за мир не треба да нас омету и да успоре наше припреме за рат. Довољно је само напоменути да су Немци о Божићу прошле године пуштали сличне гласове.

НЕМАЧКИ ДЕМАНТИ

Берн. — »Келнише Цајтунг« и »Франкфуртер Цајтунг«, два највећа немачка листа, демантују све гласове да је Немачка поднела икакве нове предлоге за мир.

ДЕМАНТИ Г. ЛАНСИНГА

Лондон. — Рајтерова Агенција има овај извештај из Вашингтона: Коментаришући немачке божићне предлоге, о којима се сазнаје у Сједињеним Државама посредовањем »неутралних извора« г. Лансинг је изјавио да никакав извештај такве врсте није добила државна управа, и да према томе државне Сједињених Држава остаје исто, у потпуној сагласности са условима осталих Савезника.

ЕНГЛЕСКИ КОМЕНТАРИ

Лондон. — »Тајмс«, коментаришући меморандум енглеских радника, каже: Овај документ садржи тачке, који ми не одобравамо а које не одобравају ни многи алегати. Али, у целини, меморандум не наилази на опозицију, што се тиче главних тачака које се односе на народну политику у опште.

»Вестминстер Газет« пише:

»Немамо се шта бојати од ове резолуције, али можемо много очекивати од ње. Она ни најмање не умањује битне савезничке захтеве, већ иша вите пружа прилику да се сачува контакт са оним што је још остало здраво и честито у револуционарном покрету.«

САРАЈ У ГРЧКОЈ

Атина. — Генерал Сарај посетио је варош Итеу у пратњи свога ађутанта, мајора Бери. Њега су свесрдно дочекали француски официри и војници итејске базе, као и варошко становништво. Пошто

је провео сат у друштву команданта базе г. Корнеа, генерала Боние, управника полиције г. Законас и посланика г. Ксираса, отпутовао је на једном конструктору у Француску.

РАД СТРАНКЕ РАДА

Лондон. — Енглеска Странка Рада држала је 15. овог месеца конференцију у Вестминстеру и у резолуцији изнела своје циљеве рата, који су потпуно супротни онима који су Немци изнели у Брест Литовску. Најважнија је разлика у томе што се тражи да Немачка плати и накнади сву штету, коју је учинила Белгији која мора уживати потпуну независност; да Алзас и Лорен врати сами да одлуче о својој будућности; да балканске државе буду федеративне према народностима које у њима преовлађују; да Пољаци и Литванци сами одлуче о својој судбини; да Палестина, Јерменска, Месопотамија и Арабија не потпаду ванше под Турску, да немачке колоније у Америци образују независну државу и да лично буду кажњени они који су починили зверства у току рата.

Овај меморандум је редигован и потписан, а нарочито га је изасланство предало председнику владе.

Што се тиче Алзаса и Лорена каже се у њему: И ако је у једном ранијем пројекту меморандума предложена реституција Алзас-Лорена Француској, без икаквих других погодба, садашњи је предлог о плебисциту усвојен у сагласности са гледаштем француске социјалистичке странке.

Разуме се да је на ово председник владе одговорио, да ће се само узети у обзир жеље француске владе, а никако жеље једног дела француског народа.

Странка Рада упутила је такође једну депешу г. Хјусману у Штокхолму, у којој га моли да саопшти петроградском Совјету донету резолуцију, као и усрдну жељу енглеских радника да се не закључи сепаратан мир.

КАРОЉИ О МИРУ

Базел. — Граф Карољи је изјавио у листу »Аз Ешту« да је, по његовом мишљењу, мир врло далеко.

»Америчка помоћ, изјавио је Карољи, окрепила је непријатеље централних држава и улила им нову наду на победу. Централним државама, према томе, не остаје ништа друго већ да прдуже рат.«

МАЛА БИБЛИОТЕКА

Добра и лепа српска књига је данас врло ретка, управо нема је, а међутим осећа се врло велика потреба да је има. Да би се та потреба колико толико задовољила, покренута је у Солуну »Мала Библиотека«. Сва ће библиотека доносити по једну од најлепших приповедака наших најбољих старијих и садашњих приповедача, као и одабране народне песме и приче. На издање и опрему обратиће се нарочита пажња.

Сваке недеље излазиће најмање по једна свештаца ове библиотеке (а по могућству и више) од по табак и по до два табак. Цена је свакој свесци 40 лепта. Цена је одређена толико колико да се приходом покрију само трошкови за штампу, хартију и експедицију.

Досада су штампане четири свеске ове »Мале Библиотеке« и то: св. 1 у којој је прича Змај Јове Јовановића, »Видо-

саза Бранковића«; — св. 2 у којој је збирка краћих шалвих народних прича; — св. 3. у којој је прича Богобоја Атанаковића »Буњевка«; — и св. 4 у којој је прича Свет. П. Ранковића »Званвчна исправка.«

У Солуну ова се библиотека може добити код продавца новина, а изван Солуна код војних пошта.

Поруцибина треба слати уредништву »Мале Библиотеке« у Солун, или потписатом лично. Издавач »Мале Библиотеке«, Никола Бркић, новинар.

ХРИШЋАНСКА ЗЕМЉА

Берн. — У Аустрији су власти ухапсиле многе свештенике што су светковали ослобођење Јерусалима. Поводом тога наређено је свима епископима у Аустроугарској да потпуно буду резервисани у погледу ослобођења Јерусалима од Турака.

ДАЛМАЦИЈА

VIII

Свака општина има свој властити и поверени делокруг. У властитом делокругу све одлуке доноси општинско вјеће већином гласова и то је обавезно за управу. Властита је делокруг: одређивање општинског буџета, именовање општинских чиновника и вођење општинске имовине.

У повереном делокругу општински председник је независан од општинског вјећа и одговоран је котарској полицијској власти.

Основна настава у Далмацији је обавезна. Учитељи су народни људи; хирилица је обавезна у два последња разреда основне школе.

Постоје у Далмацији реалне и класичне средње школе и стручне школе. Класичне су гимназије са осам разреда. У Задру две гимназије, и по једна у Сплиту, Дубровнику и Котору.

Реална са седам разреда има у Задру и Сплиту и једна нижа реална гимназија у Шибенику.

Као стручне школе јесу две учитељске школе, једна мушка у Задру и једна за женске у Дубровнику. Затим нижа трговачка и обртна школа и пољодељска школа у Сплиту и нижа трговачка вечерња школа у Дубровнику.

У Дубровнику и Котору постоје и по једна »научна школа« поморска школа за аспиранте за поморске капетане трговачке морине.

Наставни језик у свим средњим школама у Далмацији је

српско хрватски, изузев у једној гимназији и реалци у Задру, у којима је наставни талијански језик.

Политичке странке, које данас играју улогу у Далмацији јесу: Хрватска странка, чији је председник Др. Анте Трумбић, садањи председник југословенског одбора у иностранству.

Ово је најјача странка у Далмацији, са већином у покрајинском Сабору.

Настала је, како пре споменуто, фузијом »народне странке« и »странке права«.

Пошто су дисиденти из странке права створили засебну Старчевићеву странку права такозвану »чисту«, и пошто се после народне буње у Хрватској за бивања злогласног бага грофа Куен-Хедерварца осетила потреба сузивања народних редова и у Хрватској и у Далмацији, која је цело време гравитирала Хрватској, то је дошло до фузије, јер су и народна странка и странка права имале главне додирне тачке у својим програмима, а обе су истицале потребу српско хрватског споразума и сарадње и у Далмацији и у Хрватској, и после овога никнула је Радјечка резолуција, у којој је главну улогу играо вођа бивше народне странке, а сада члан хрватске странке, господар Др. Церић и вођинар Франо Сунило. Ту је зачетак српско хрватске коалиције у Хрватској, а у Далмацији зачетак заједничког рада хрватске странке и српске странке

ма Приморју.

Али главни узрок ове нове оријентације треба потражити у догађају од 29 маја 1903 године.

Нестало је аустријских ва- у Србији и дођоше на власт народни елементи.

Хрватске странке, које су до тада биле упућене на саме себе у борби за слободу, на једном окренуше своје очи на исток, одакле сунце греје, синула је нова нада. И ту се нађоше заједно сви народни елементи хрватски и српски, који су јед ако мислили за свој народ.

Мало времена после овога, никнула је у Далмацији нова странка, која је уз битне тачке програма, које има и хрватска странка, унела нешто ново, као једну одбитних тачака свога програма: решење такозваног кметског одношаја између уживаоца сељака, земљорадника и власника уживаних имања: манастира, црквених братовштина, такозване «мртве руке». Тражи она да се присилно изведе деоба ових имања између сељака, који обрађују ову земљу и дају половану плодова овим не сумњивим власницима, а да се овим правним лицима, по процени, по мало исплати вредност имања.

Ово је хрватска демократска странка, чији је отац Др. Јово Смодлака. Он је у програм своје странке унео је дивство српско-хрватског народа.

Лист странке «Слобода» излазила у Спљиту све до почетка европског рата, кад је престала да излази, јер и Др. Смодлаку и уредника исте младог родољуба Ника Бартуловића, сирваше војне власти у затвор, из којег је Бартуловић изнег полу мртав изубиши обе своје ноге, услед насиља и грозне мисле у оним подземним ходницима.

Ова је странка у свом раду непреставо сарађивала са хрватском и српском странком. Дисиденти из бивше странке права основали су Старчевићу странку права, која је стално у сарадњи са истом странком у Хрватској.

Најважнија људи у овој странци били су поп Иво Продан, Др. Мато Дринковић, лекар у Шибенику и Др. Иво Крселић, адвокат.

Али пошто је у странку ушло много компромитованих типова, пошто је Аустрија, преко Словенца Др. Шустерчића и преко франко-фурти маша из Загреба, покушала, да странку зароби и учини владиним оруђем и да је разрије франковлуком, клерикализмом и србофобством, устаје Др. Мато Дринковић и Др. Крстелић на одбрану части народне и у свом листу «Хрватска Ријеч» у Шибенику изнесе у јавност све махинације Беча и његових сателета Др. Шустерчића и франко-вана.

И овом приликом први пут један следбеник пок. Анте Старчевића, Др. Мато Дринковић на јавном форуму прокламује народно јединство Срба и Хрвата, и потребу њиховог политичког уједињења.

Овом борбом избачено је оружје бечкој камарили из руку.

АМЕРИЧКЕ ЖЕЛЕЗНИЦЕ

Вашингтон. — Америчка влада завела је нову меру, која сведочи о њеној вољи да снажно настави рат до краја. Све америчке железнице стављене су под државну контролу. Г. Мек Адот постављен је за главног директора нове службе, а остаје и даље министар финансија.

Председник Вилзон је оправдао ову нову меру овим разлозима: Овај рат је више питање извора него питање ефектива.

Да се сви извори могу употребити, треба транспорти да стоје под једном једином контролом, чија ће упрошћена служба дати знатно боље резултате него кад би њима управљала приватна индустрија.

ЗА БАЛКАНСКИ ФРОНТ

Берн. — Немачка штампа врло оштро напада сле Споразума, које неће да уђу у преговоре за мир.

Лондонски политички кругови сматрају последње изјаве г. Пишона, као веран израз одлуке Савезника да врло озбиљно појачају балкански фронт.

НАПАДИ КОД ВЕРДЕНА

Лондон. — На верденском фронту Немци су предузели један од својих периодичних али јалових напада, покушавајући да добију неке доминирајуће положаје који су у рукама Француза. Напад је извршен у много ширим размерама него што су то јавили први извештаји; њему је претходила страховита артиљеријска припрема.

Велика активност, коју испољава непријатељ на овом сектору, демантује изјаве које су већ хиљаду пута понављане да терен који су Французи задобили код Вердена није од велике важности. Јасно је да су напад предузели Немци, а не Французи, како би то непријатељски извештаји хтели да преставе. Французи држе своје старе положаје.

ПИШОН У ПАРЛАМЕНТУ

Париз. — Одговарајући на једну интерпелацију, г. Пишон, министар спољних послова је изјавио да се услови, које централне силе подносе Русији не могу усвојити.

Неколико социјалистичких посланика тражили су да се дис-

кутује о немачким предлозима. Скупштина је са 380 гласова одбацила овај предлог.

«Дејли Телеграф» вели за Пишоново говор: француски министар спољних послова је најтачније карактерисао хипокризију немачких предлога.

ИЗ РУСИЈЕ

Лондон. — Из Вашингтона јављају Рајтеровој Агенцији да је контролор за исхрану допустио да се може извести 40000 тона јечма и друге врсте жита за исхрану изгладнелог становништва у Финској.

Петроград. — Овадешњи политички кругови коментаршу врло много изјаве једног интимног пријатеља Лењиновог пред члановима Уставотворне Скупштине.

«Ако социјална револуција не успе, рекао је он, ми претпостављамо свакој буржоаској републици обновљење монархије. Монаршка Немачка много је ближа револуцији него многе буржоаске републике. Буржоаска република у Русији учиниће да задолжни социјална револуција, растварајући револуционарни дух, док ће монархија својим експресима фатално изазвати нову народну експлозију, која ће најзад на боље спремином терену првести крају социјалну револуцију.»

Петроград. — Савет народних комесара донео је одлуку да у владу уђу и шест социјалиста револуционара. Међу новим кандидатима се помињу: Алгачев, који би примио министарство унутрашњих дела; Штајнберг, министарство правде и Нарелин министарство пошта и телеграфа. Други социјалисти револуционари, постали би државни подсекретари.

ЦИРИХ. — Шест чешких чланова аустријских Делегација нису присуствовали читању престоне беседе, што је изазвало велико негодовање код Аустријанаца и Мађара.

САОПШТЕЊА

Тодор Симкић поручник, Арса Фотирић ђак, рез. поруч., сестрић Голуба Јањића из Београда, Исавло Фидановић арх. и Никола и Јован Блазетић из Тиврије, да се јаве својим породицама у Србији, а која ма шта о њима зна, нека о томе извести Миладина С. Ђокића, рез. поруч., број п. 32.

Милован Д. Ивошевић, дваред. телегр. одељ. бр. п. 216, моли да му јаве своје адресе: Миљвоје Борђевић инж. поруч., Димитрије Гливић кож. трг. — наредњак, Радисав Арсенијевић трг. из Паланке — обв., Никола Славнић фурунц. из Раче, Милан Анимић инж. инж. Димитрије и Паја Мискијевић из Раче. Исто се тако моли сваки, који шта о њима зна да јави на горњу адресу.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

Повремена канонада на разним тачкама фронта. Исподи извршени против наших омањих положаја, јужно од Сен Кантена, у области Безонво и Вокоа, остали су без успеха. Заробили смо једног официра и војнике.

Авијатика. — 15 овог месеца оборили смо три немачка аероплана. Један од њих оборили су наши специјални топови.

Извештај Штаба Источне Војске. — Наши су аероплани успешно бомбардовали станицу Мрзанци и тукли бомбама и митраљезима непријатељске ровове на битољском сектору.

Западно од Дојранског Језера енглеска је артиљерија успешно вршила разорно гађање. У области Битоља наше су батерије снажно одговарале концентрационој ватри непријатељевој.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Јутрос у зору непријатељ је извршио више локалних напада на фронту већем од 2 миле на наше положаје на утврђењу, познатом под именом «Уелш Риџ» јужно од Камбреа. На центру смо одбили не-

пријатеља, али на десном крилу, северно од Вакери, и на левом крилу, јужно од Маркоанга, његове су трупе успеле да заузму омање положаје на нашим линијама.

Против нападом успели смо да га отерамо са тих положаја и да задобијемо извештан број заробљеника. Борба се наставља на обе тачкама.

Извиђачка одељења, која су јутрос напала наше положаје у близини Гонеља одбили смо, задавши им губитке.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

На целом фронту било је само артиљеријске акције, која је била особито интензивна на сектору Монте Токби.

На Пјаве ди Солето енглески су авијатичари оборили један немачки осматрачки батлон.

Синоћ су непријатељске ваздушне снаге поновиле лет над Пацовом и бацали га варош преко од 20 експлозивних и запаљивих бомба. Убједена су три лица, од којих је једно дете, и рањено три, од којих је једна жена. Нанета је велика штета споменицима и становништву. Исто тако оштећене су две болнице.

Пројектили су проузроковали пожар у цркви Сан Валентино, и црква Дел Кариве делом је изгорела.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

РИМ. — Тврди се да је аустријски кардинал Фривирт имао тајни састанак са Папом, и да му је нарочита мисија поверена од стране Кајзера и аустријског цара.

ЛОНДОН. — Генерал Аленби јавља, да су његове трупе 16 децембра понова напредовали.

Пошто су сломиле јак отпор непријатељев заузеле су Бирш Тианкре.

БАЗЕЛ. — Једна депеша из Петрограда демантује вест о некој изјави да уговори о зајмовима на страни не важе. Ту је идеју изнео само лист «Правда.»

ЛОЗАНА. — «Газет де Лозан» је добила из Беча једну депешу да је бечки универзитет затворен због велике манифестације, коју су студенти привредили у корист мира.

МОНТЕВИДЕО. — Из Уругваја је извезено 1917 у Лондон и Њујорк 1,048,978 комада сирзнутих оваца и 2,654,024 кварта бутера.

ЛИСАБОН. — За два дана револуције у Португалији било је 105 мртвих и око 600 рањених.

РИМ. — Нови контингент италијанских војника позватих под заставу износи на 800,000 људи. Укупно са контингентима,

који су раније сазнати и у којима су људи рођени 1874—1899, сад се у Италији налази под заставом 5 милиона људи.

МАЛИ ОГЛАСИ

«ЧАЧАК». — Гостионица и пивница у улици Булароктон, преко пута старе кафане «Флока», у близини нове грчке поште. Чиста, укусна српска јела на масти, пеће добро, услуга прамерна, цене умерене.

Сви српски специјалитети: пиктије, пасуљ, кисео купус, српске пите. — Ресторатер, Тадија Драгутиновић. 2—3

Српско Трговачко Друштво Улица Александра Великог број 4, обавља све банкарске, трговачке и транспортне послове. Препоручује нашим свету, да се користе услугама ове новчане установе за све своје послове. Врши на својој благајни размену свих новчаних монета по повољним дневним курсевима. 9—10

У недељу 17. децембра ове год. отворам гостионицу «ВОЈВОДИНА»

у Егнатијевој ул. бр. 282. друга трамвајска станица од Римске капије ка железничкој станици.

Умољавам поштовану публику за посету, а ја ћу се трудити да их услужим што бољим јелом и пићем као и раније.

Поштовањем
Ђура Јовановић
Росоманац
бив. гост. код «Колумбо»